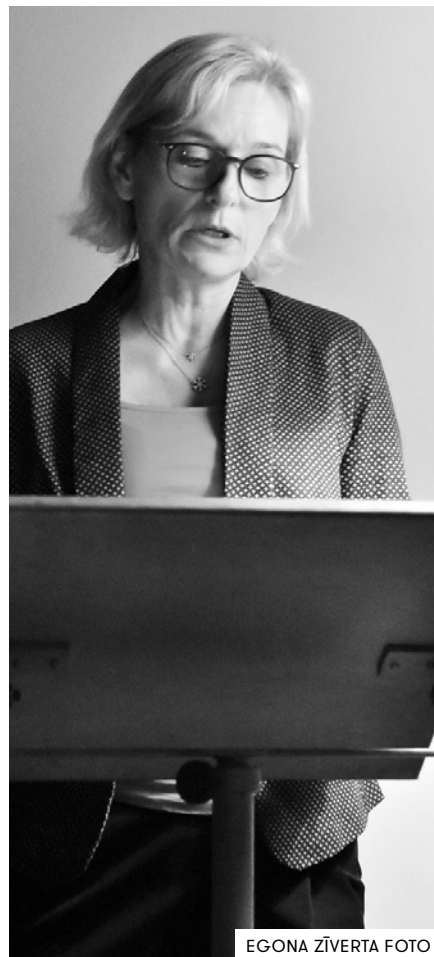

Labākā vieta, no kuras izrāpties

Aktieris Igors Šelegovskis (no labās) rakstniecības studijās jūtas pamanīts, saprasts un iedvesmots.

EGONA ZĪVERTA FOTO

“Apsēžos un sāku rakstīt, tas nāk viegli,” saka Līga Šaule. Izņemot dramaturģiju, kas kļuvusi par lielo izaicinājumu.

✎ Linda Kilevica, “Kurzemes Vārds”

Studēt otro reizi nobriedušā vecumā izrādās daudz aizraujošāk un vērtīgāk nekā agrā jaunībā. Īpaši tad, ja tas notiek RTU Liepājas akadēmijas Rakstniecības studijās, kur sastopas iedvesmojoši pasniedzēji un atsaucīgi kursabiedri. Trīs dienas divreiz mēnesī Liepājā nozīmē iespēju veltīt tikai studijām un radošam darbam un pamazām rāpties laukā no rakstnieka bedres.

“Piezīmes no rakstnieka bedres”. Tā 1. un 2. kursa maģistranti nosauca pašu sarīkoto lasījumu vakaru. Patlaban Liepājā mācās vairāk nekā 40 rakstniecības studentu. Tas ir brīnišķīgi, atzīst studiju programmas direktore Zanda Gūtmane, ņemot vērā, ka viss sākās ar trim cilvēkiem. “Zinām, ka bedre ir tā labākā vieta, no kuras rāpties ārā un doties uz priekšu. Ar šo sajūtu sākas visas labās lietas – es nemāku, es neprotu, es īsti nezinu. Nevis no tās otras, ka es visu zinu, varu un jau labi rakstu,” lasījumus ievadīja Z. Gūtmane.

NOBŪRA ABSOLŪTI VISS

Latvijas Nacionālā teātra aktieris Igors Šelegovskis gribēja paplašināt redzesloku un sāka interesēties, kur ko var studēt. Visvairāk interesēja dramaturģija. Par programmu Liepājā aktieris uzzināja no horeogrāfes Kristīnes Brīniņas, likās ļoti interesanti. Un tad Valmieras teātra vasaras festivālā kolēģis Matīss Budovskis pastāstīja, ka viņš studēs rakstniecību. Rudenī abi bija Liepājā. “Sākumā ļoti bažījies, vai tad es savā vecumā vispār varu būt students.

Tāču jau no pirmās dienas mani šeit nobūra absolūti viss. Tas ir vislabākais lēmums beidzamo gadu laikā,” atklāj I. Šelegovskis.

Liepājā eksistē tikai skolas realitāte, kas viņu ārkārtīgi uzlādē un padara laimīgu. Liepājas laiks nozīmē brīvību darīt tikai vienu lietu. “Vienīgais, par ko man žēl, ir tad, kad netieku, jāmacās attālināti un tiešām jākož elkoņos,” stāsta Igors. “Pasniedzēji ir fantastiski, viņiem patiešām rūp katrs students, uz katru no mums skatās kā uz topošo lielo rakstnieku. Tas iedvesmo. Nekad tādus pedagogus neesmu satīcis. Nekas, ko domāju un vēlos, nav nepareizi, man tikai mēģina palīdzēt realizēt idejas. Tas mani ir ļoti uzlādējis kā cilvēku un pavēris plašu skatu.”

Pašam par pārsteigumu dramaturģija kļuvusi par vismazāk interesējošo objektu. “Scenārijs ir kaut kas cits, jo kino mani ļoti interesē, bet teātris var pagaidīt. Proza un dzeja mani ļoti pavilka. Gribu it visā ievērot roku,” viņš pauž. “Salīdzinot ar bakalaura studijām, kur mani interesēja tikai aktiermeistarība, teoriju vienkārši nosēdēju un tad mēģināju nokārtot, šeit manās interesēs ir teoriju apgūt un saprast. Grāmatas, kuras neizlasīju, tagad man liekas – o! Pedagogi prot labi tās pasniegt.”

Ar teātri I. Šelegovskis vienojies, ka gada otrajā pusē nebūs jauniestudējumu un varēs mierīgi rakstīt maģistra darbu. Aktieris ir pateicīgs, ka teātris ir ieinteresēts izglītībā, jo nākotnē varētu sadarboties.

Ar studiju biedriem viņš ļoti satuvinājies. “Visi esam tik dažādi, un

tā laikam ir atslēga, kāpēc mēs tik ļoti cits citam interesējam un patīkam. Ja visi būtu vienā profilā, varbūt izjustu konkurenci, bet katrs ejam savā virzienā un cits par citu esam pārsteigti, varam no otra kaut ko ņemt,” stāsta Igors.

VARU MĀCĪTIES VIENA

Režisore Anta Priedīte dzīvo Rīgā, bet regulāri strādā Liepājas Leļļu teātrī. Martā būs pirmizrāde viņas versijai par “Ansiti un Grietiņu”. “No teātra kolēģiem uzzināju par rakstniecības studiju programmu. Likās, ka bērnus esmu piedzemdējusi un tagad varētu kaut ko savā labā izdarīt,” viņa stāsta.

Kāpēc teātra ļaudis tik ļoti pievelk rakstniecība? “Domāju, ka daudziem cilvēkiem teātrī ir ko teikt, viņi grib to darīt profesionālāk un pamatotāk. Manā gadījumā pilnīgi noteikti tā ir, jo līdz šim esmu rakstījusi tekstus ļoti intuitīvi. Izlasot pasniedzēju sarakstu, šķita, ka šeit noteikti ir cilvēki, kuri var daudz ko parādīt no citās pusēs,” viņa saka un apbrīno Z. Gūtmani par spēju savākt tādu domājušu un gudru cilvēku plejādi.

“Vīrs dusmojas, un bērni bēdājas!” Anta smejas, atbildot uz jautājumu, kā studijas mainījušas dzīvi. Patiesībā lēmums pārrunāts iepriekš, un vīrs piekritis uzņemties šo daļu. “Dzīvot Rīgā un mācīties Liepājā disciplinē. Man ir trīs bērni, un katra reize, kad varu mācīties viena, ir ārkārtīgi produktīva. Arī aizbraukšana citur un palikšana uz trim dienām ļoti fokusē uzmanību,” viņa secinājusi.

Agrāk A. Priedīte domājusi, kur gan cilvēki pēc bērnudārza un pamatskolas atrod draugus? “Sapratu, ka šeit, studējot

maģistrantūrā pieaugušā vecumā, ir brīnišķīgi kursabiedri – gan cilvēciski atsaucīgi, gan gudri. Ir forši pavadīt laiku kopā arī ārpus mācībām,” viņa saka.

Anta pieļauj, ka vārds “rakstniecība” rada priekšstatu, ka šeit vienīgi mācās rakstīt grāmatas. “Tāču ne mazāk būtiskas ir visas tās disciplīnas, kurās māca, kā vispār skatīties uz literatūru un kā ir iespējams to lasīt un cilvēkiem pastāstīt tā, lai viņi spētu lasīt vairāk un iepriecinošāk sev,” viņa norāda. Kad izlasīts tik daudz ģeniālu autoru darbu, pašai esot bailīgi domāt par savu grāmatu.

DZĪVES DIVAS PUSES

“Rakstīšana ir viens no baudīgiem procesiem manā dzīvē,” saka laikraksta “Saldus Zeme” ārštata korespondente Līga Šaule. “Esmu ārkārtīgi priecīga par iespēju mācīties, neskatoties uz to, ka akadēmiskās zināšanas man neiet viegli, jo nav filologa izglītības. Es izcīnu un esmu gandarīta. Prozas un dramaturģijas nodarbības, kas man ir izveles priekšmeti, ir mans lielākais prieks.”

Kopš studijām dzīves temps ir uzņēmies apgrīzienus, un nav viegli tās apvienot ar darbu. “Tomēr ir pilnīgi cita lieta, vai mācies pēc vidusskolas vai tādā vecumā kā man. Tad mācies to, kas ļoti aizrauj. Tad visu pakārtosi, jo tā ir viena no prioritātēm. Attālināti mācīties ir vieglāk no praktiskā viedokļa, bet burvība pazūd, ja neesmu kopā ar pasniedzējiem un kursabiedriem klātienē. Dzīve sanāk uz divām pusēm, bet tās ir divas ļoti labas pusēs – Saldus un Liepāja,” uzsver Līga.

DAIŅA KĀRKLUVALKA FOTO

Vairosim Valdemāru!

šie cilvēki ir kā zemes sāls – ja nebūtu pirmā sociālā rakstura, nebūtu izveidojusies neviena sabiedrība un kultūra. Viņi sastopami arī mūsdienās – tie ir cilvēki, kas veido Latvijas ainavu, kopj skaisto viensētu ar augļu dārzu un ziediem.”

Otrs sociālais raksturs veidoja 19.gadsimta lielo izrāvienu. Viņos ielikts kaut kas, ko nevar formulēt. Radās īpaša rakstura cilvēki, kas maina sabiedrību, kurās dzīvo. Viņi ir nodarbināti ar savu pašattīstību, viņiem ir drosme, viņiem nav šķēršļu. Tāds nenoliedzami ir arī Krišjānis Valdemārs. Šāda rakstura cilvēkiem ir attīstības potenciāls, viņi grib ko dzīvē sasniegt – un viņi to arī izdara. “Turklāt pēc tam nevis dodas uz Bahamu salām, lai par to uzraksta “Privātā Dzīve”, bet saprot, ka sasnieguši virsotnes karjerā un privātajā dzīvē, un prāto, ko es varu darīt kopējam labumam?” skaidro socioloģe. “Viņi nevar dzīvot citādāk. Un šādu cilvēku nav daudz, kuri spējīgi domāt par kopējo labumu.”

Trešie ir kosmopolīti. Būtībā tas ir mūsdienu cilvēks, kurš skatās – kā es varu sevi labāk attīstīt, kur es varu labāk nopelnīt, uz kuru valsti doties.

BŪT SĪKSTIEM UN NEPAZUST

K.Valdemārs bija ļoti laipns, atsaucīgs, visur, kur viņš parādījās, ap viņu bija dzīvība. Uzsvēris, ka latviešiem ir tikums pienākums kopt mūsu valodu un literatūru. Valoda ir dzīva, kamēr dzīvs tās nesējs. “Es priecājos lasīt, ka ik gadu Latvijā atgriežas ap 10000 tautiešu. Tas nav daudz, bet process ir sācies. Priecājos, ka cilvēki saprot, ka dzīve ir kas vairāk par ekonomisko labklājību. Visur citur ir skaisti, valdzinoši, bet Latvijā es jūtu, ka mana dzīve notiek pa īstam. Mani var apvainot, sakot, ka varbūt esmu ne visai veiksmīga pētniece, sieviete vai pietiekami laba sieva, bet, ja mani aizvaino kā latvieti, tad manas spuras ir gaisā! Laikam tā sajūta, ka aiz manis ir kaut kas lielāks, mana nācija, es to uztveru sāpīgāk nekā kaut kādu kritiku par mani.” Dagmāra Beitnere-Le Galla uzskata, ka trešo reizi brīvību mēs diez vai atgūtu, tāpēc latviešiem ir Dieva dots uzdevums turpināt būt apbrīnojami sīkstiem un nepazust. Būt, kas esam, – stāvēt cieši kā akmeņiem Kaltenes pludmalē.■

Valdemārpils tūrisma informācijas centra vadītāja Karīna Leinberga-Lemberga kopā ar vairākiem entuziastiem izveidojusi fondu “Valdemārs” un aicina “Vairot Valdemāru!”. “Divsimtsgade, manuprāt, ir tāds ļoti labs sākumposms, lai mēs par viņu runātu arvien vairāk. Lai gan visā Latvijā notiks pasākumi, tomēr tiemsirdspukstiem jābūt šeit, Valdemārpilī.”

Sanita Liepiņa, “Talsu Vēstis”

Pirmais – tieši ar šo vārdu bieži var raksturot dižgaru Krišjāni Valdemāru. Pirmās latviešu jūrskolas dibinātājs, pirmās latviešu bibliotēkas, laicīgā kora dibinātājs, pirmais jaunlatviešu kustības organizētājs un vadītājs, pirmais, kurš rosināja vākt folkloru. Šobrīd sācies ceļš uz viņa divsimtgadi. Uzskatot, ka K.Valdemārs ir bezgalīgas iedvesmas avots, spēkpilns, veldzējošs un šodienas Latvijai vitāli vajadzīgs, Talsu novads aicina “Vairot Valdemāru!”.

PĀRI VISAM – LATVIETIS

K. Valdemārs dzimis un audzis Ārlavas pagastā, mācījies Valdemārpilī (toreizējā Sasmakā). Viņa ieceres un darbi bija lieli, tādi tie plānoti arī šogad, lai atzīmētu dižgara divsimtgadi. Viens no galvenajiem pasākumiem būs *kedaiņu* pārgājiens Roja-

Ārlava-Valdemārpils, ko 27.septembrī organizē Valdemārpils tūrisma informācijas centrs sadarbībā ar Ziedoņa muzeju, fondu “Valdemārs” un Rojas tūrisma informācijas centru. Plānota animācijas filma, Valdemāram veltīta mājaslapa, teātra izrāde, zinātniskā konference.

Bet Talsu novads svin jau šobrīd un K.Valdemāru iepazīst dažādās šķautnēs. Viņš bija pirmais, kurš uzdrošinājās sevi dēvēt par latvieti – pie studentu istabiņas durvīm Tērbatas universitātē līdzās uzvārdam rakstīja “Latvietis”. Tāpēc februārī Kaltenes bibliotēka uz sarunu aicināja latviešu kultūras socioloģi, augstskolas pasniedzēju un politiķi Dagmāru Beitneri-Le Galla, lai saprastu, kāds ir latvieša kods, kas liek dzīvē tiekties pēc savu sapņu piepildīšanas. Viņa atzina, ka Valdemārs patiesi bija latvietības modinātājs. “Kas viņam bija prātā un sirdī? Valdemārs, tāpat kā vairāki viņa laikabiedri, bija precējies ar baltvācieti,

viņš pats lieliski rakstīja vācu valodā, un iekļauties lielākā tautā, kultūrā taču ir vieglāk. Bet kas tā bija par enerģiju, kas viņu virzīja – kas lika cīnīties par gara gaismu kašķīgai tautiņai?”

NEVAR DZĪVOT CITĀDĀK

Mēs nereti asociējamies ar zemnieku, dziedātāju tautu, taču socioloģe skaidro, ka 19.gadsimts bija moderno nāciju veidošanās laikmets. Plauka un zēla brīvais tirgus, cēla rūpnīcas, parādījās iespējas ātrāk pārvietoties, vairāk cilvēku vajadzēja pilsētās, un tas viss mainīja cilvēku savstarpējās attiecības. Amerikāņu sociologs Deivids Rismans piedāvā teoriju par sociālajiem raksturiem. “Nedari tā – būs kauns no cilvēkiem,” tā kādreiz bērībā mācīja mammas, un tas arī raksturo pirmo – tradicionālo – raksturu. Šie cilvēki ne ar ko neizceļas, respektē kārtību un rakstītos un nerakstītos likumus, taču, kā saka, D.Beitnere-Le Galla: “Patiesībā

Labākā vieta, no kuras izrāpties

1

Ieguvums jau ir satiktie pasniedzēji un kursabiedri – zeltam līdzvērtīgi. “Reķinājos ar to, ka mana pašapziņa cietīs šajā procesā, jo sapratīšu to milzīgo lauku, ko es nezinu. Ļoti paplašina redzesloku. Semināros mums ir ļoti asas diskusijas, bet tas ir forši. Domāju, mums lieli plāni priekšā,” saka L. Šaule. Rakstīšana viņai padodas viegli, taču aizdomas, ka varētu nokļūt bedrē,

radās brīdī, kad izvēlējas dramaturģijas kursu. “Līdz nākamajam semestrim es izrausīšos ārā. Nav ne pirmā, ne pēdējā bedrē,” saka studente.

IEDZERT VĪNU GRĀMATAS ATVĒRŠANĀ

Linarda Āboltiņa ceļš vedis no Rīgas caur Talsiem uz Liepāju. Par rakstniecību iedomājies jau tad, kad prioritāte bija apgūt teātra režiju Kultūras akadēmijā. “Dzīve aizveda absolūti ne teātra virzienā. Talsos rakstīju dažādus sabiedrisko

attiecību tekstus. Sapratu, ka to es māku un rakstīt man patīk, bet no lietām, ko dzīvē nemāku, visvairāk nemāku rakstīt. Tāpēc rakstniecības studijas bija likumsakarīga izvēle, un arī zvaigznes sastājas tā, ka bija iespēja pārcelties uz Liepāju,” viņš pastāsta. Linards pastudējis baltu filoloģiju Latvijas Universitātē. “Tur pietrūka radošā, brīvā gara. Studiju programma līdzīga, bet šeit gūstu daudz vairāk praktisko zināšanu un iemaņu. Ir interesantāks process, ja vēlies praktiski darboties rakstniecībā,” viņš atzīst.

“Programmas direktorei Zandai izdevies sapulcināt kursu, kas kļuvis par lielu, stipru ģimeni. Ja vajag palīdzību, tad varu vienos naktī aizsūtīt ziņu, ka man vajag padomu, un zinu, ka neatteiks. Ir droša komandas sajūta un uzticība.”

Nākotni L. Āboltiņš saista ar teātri un rakstniecību: “Citreiz jāpasaka skaļi, lai pats noticētu, – kādu lielāku darbu grāmatas veidolā es noteikti gribētu uzrakstīt. Domāju, ka mūsu kursā neesmu vienīgais, kurš grib iedzert vīnu grāmatas atklāšanas svētkos.” ■

Neļauj izbalot Jēkaba Janševska vārdam

✂ Ieva Vilmane, "Saldus Zeme"

IEVAS VILMANES FOTO

Gandrīz katrs kurzemnieks rakstnieka Jēkaba Janševska (1865–1931) kultūrvēsturiskajos darbos var atrast savu dzimto pusi, tāpēc meklējiet! – mudina autora dzimtajā pusē, Saldus novada Nigrandes pagastā.

Ko savai dzīvei noderīgu mūsdienu cilvēks izlasītu grāmatās, kurās ar etnogrāfa aizrautību fiksēti Kurzemes ļaudis, notikumi un paražas? Nigrandes vēstures klētī, kur glabājas pagastā visvērtīgākās liecības par Janševska dzīvi un darbu, satieku vietējās pedagoģes un Janševska vārda daudzinautājas Zentu Klaipu un Anitu Kļavu. Abas teic, ka no Nigrandes muižas kalpos izaugušā literāta varu aizgūt spītu turēties pretī laikmeta diktētai kārtībai un dzīves aukām, mācīties patiesu tēvzemes un dabas mīlestību. Un redzēt, kā dzīvi uz augšu izmaina alkas pēc zināšanām. Tās Nigrandes pagasta ļaudim esot, izrādās, no laikiem, kad Janševskis vēl nebija piedzimis un tikai daži latvieši puspasauli apstaigājuši, lai piekļūtu grāmatu gudrībām.

LIELS TĒLOJUMS PAR TAUTAS SAVĀDĪBĀM

Februāris Nigrandē pāriet Jēkaba Janševska 160. jubilejas zīmē. Afīšas gan vēsta par diviem jubilāriem – skolotājam Andrejam Spāģim šomēnes paliktu 205 gadi. Janševskis piedzima, kad leģendārais skolotājs bija pārcēlies uz dzīvi citur. Taču palika progresīva vide, kurā kalpi, ieskaitot Jēkaba vecākus, apzinājās izglītības lietderību arī lauku cilvēkiem.

Spāģi no Cīravas augstākās pakāpes skolotāju skolas uz Nigrandi atveda barons Georgs fon Dortēzens. Citi vācu muižnieki viņu uzskatīja par aplam jocīgu, jo tērējis naudu un laiku, lai bauri iemācītos lasīt un rakstīt. Nigrandes pusē grāmatu daudziem kalpiem, arī nekad neskototajam Janševska tēvam, bija vērtīga manta. Ne vienā vien avotā minēts, ka tieši tēvs mazo Jēkabu ievadījis rakstniecībā, jo ļāvis "pielipt" pie Mancela sprediķu krājuma. To tēvs Ievvalds nopircis par trim rubļiem, kaut alga bijusi četri, pieci rubļi gadā.

Andreja Spāģa ietekmētajam kalpam "piestāvēja" savu vienīgo dzīvo atvasi izskolot vietējā skolā un pēc tam aizsūtīt uz progimnāziju Valtaiķos. Tur Jēkabs iepazīs ar Šekspiru, Gēti, krievu literatūras dižgariem, izmēģināja spēkus tulkošanā un noķēra ideju "rakstīt kādu lielu tēlojumu par mūsu tautas dzīvi ar visām viņas savādībām un īpatnībām, un te man vispirmām kārtām stāvēja acu priekšā tie varenie darba ļaudis un citi visai tipiskie cilvēki, kurus biju pazinis dzimtenes kalpu starpā un kuru darbi, vārdi un visa izturēšanās tā bija saistījusi manu vērību. Pēc manām domām, šie cilvēki un viņu dzīve nedrīkstēja tā iet līdz ar viņu nāvi zudībā, tos vajadzēja rādīt arī plašākām aprindām un nākošajām paaudzēm". Romānā "Dzimtene" iemūžināti Nigrandes un Nicas cilvēki un vietas, ideja par darbu auklētu 40 gadu. Grāmata izdota 1925. gadā, trīs gadus vēlāk klajā nāca vēl viens veltījums Kurzemei – romāns divās daļās "Bandavā", gadu vēlāk – kritiķu vislabāk novērtētais darbs "Mežvidus ļaudis".

Mūsdienās interese par Jēkaba Janševska darbiem ir izteikti lokāla. Nigrandnieki rakstnieka apaļas un pusapaļas jubilejas plaši atzīmējuši pēdējos 40 gadus. Zenta Klaipa lepojas, ka pirms katriem

Nigrandes vēstures klētī daļa ekspozīcijas veltīta Kursas lielākajam romānistam Jēkabam Janševskim, īstajā uzvārdā Janovskim. Dzimis Nigrandes pagasta "Kalna Krīcmaņos". Literāri ražīgākie gadi bija pēc Latvijas valsts nodibināšanas, 1926. gadā apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni, bet no tā atteicies, jo "demokrātiskā valstī civilpersonām ordeņi nav vajadzīgi". Ekspozīcijā blakus rakstnieka portretam ir viņa meitas Mirdzas trimdā darināts tautastērps.

svētkiem daudz izdarīts, lai papildinātu, sakārtotu un izpētītu materiālus par jubilāra dzīvi un daiļradi, tāpēc šodien liek roku uz sirds: lielums ir izdarīts.

Vēl viņa gandarīta, ka rakstnieka piemiņas saglabāšana nav individuāls, bet kolektīvs darbs. Ar kādreizējo bibliotekāri Māru Ēberliņu reiz aizbrauca līdz Rakstniecības muzejam, lai iegūtu dokumentu kopijas, rokkrastu paraugus un jaunus faktus. Zvēra darbu iespēja Nigrandes vēstures klētīs bijusi vadītāja Maija Zaļuma, turklāt viņa ārzemēs atrada rakstnieka pēdējos pēctečus, un nu krātuve lepojas ar oriģināliem dokumentiem un lietām, kādu nav nevienā nacionālajā muzejā. Katra Jēkaba Janševska jubileja saliedē vietējos skolotājus, bibliotekārus, novadpētniekus un domubiedrus no citām jomām, tāpēc svētki sanāk saturiski daudzpusīgi un organizatoriski labi.

SEŠU SIEVU PARLAMENTS

Ik jubilejā, kā arī citos Nigrandes pagastam nozīmīgos brīžos no "Dzimtenes" lappusēm izkāpj sešu sievu parlaments – Tēvine, Pēterene, Evartene un vēl trīs muižas un spāsīgas Cīrulenes muižas kalpu sievas, kas i vilku no meža izrunās, i glāzē ūdens vētru sacels. Šajā jubilejā viņas reizē ciemiņiem izgrozījās pa Janševska smalki aprakstīto Jēkaupenes gadatirgu. "Vecenes pa vidu visiem priekšnesumiems kādu joku pataisīja. Agrākos laikos esmu bijusi gan Tēvine, gan Evartene – kā vajag, un drāneli katru reizi kā citādāk uzsienu," smaida Anita Kļava un momentā iejūtas lomā, "ū! kas to ļaužu, re, mūsu sievas ar atvažņojušas un kā iztaisījušas! Vī, dieniņ – ar plikām galvām! Ne kauna, ne goda, tā kā māsiņas no Lejaskroga... Nu tik jānoiet

pie mācītāja izstāstīt..."

Viņu un Zentu Klaipu "Dzimtenē" visvairāk saista apvidvārdi un vecvārdi. Kādu šad un tad sadzirdot vecās paaudzes nigrandnieku valodā, kāds itin dzīvīlīgs pašu mājās. Anita Kļava stāsta: "Mana mamma bija ienācēja no Rudbāržu puses, taču šejieniešu vārdus diezgan bieži lietoja, tāpēc izaugu, zinot to nozīmi. Mammās vīra māte vai viņas māsa bija kalpojusi Nigrandes muižā par spīzmani jeb atslēgu glabātāju un mammai daudzus muižas stāstus izstāstīja, tā viņa tai valodā ieklausījās. Kad mamma uz mani palika dusmīga, teica: "Plaune tāda!" Citā reizē uzsauca: "Nav, ko pa gultu tik vēl vataļāties, celies augšā!" Mūsu mājās palodze vienmēr saukta par bēģeli, es aizvien tā saku, un mazbērns brīnās..."

"Lai gan "Dzimteni" brīžiem nūdien grūti lasīt, jo autors ieslīgst prātuļojumos un ir jucekliģis, romānu vērts izlasīt kaut vai valodas dēļ," iesaka Zenta Klaipa, "Nigrandes pagasta Kalnu bibliotēkas lasītāju klubīnā "Lubenieki" no romāna izrakstījām visus šodien neliētos vārdus un meklējām to nozīmi. Darīšana liela, bet rezultāts – grūti nākusi kripata. Pat literatūrzinātniecei un valodniecei Janīnai Kursītei-Pakulei negāja vieglāk, viņa 2010. gadā atbrauca uz Nigrandi, lai atrastu "Dzimtenē" minētu apvidvārdu nozīmi. Aptaujāja daudzus, bet uzzināja maz."

Zenta Klaipa izjūt pienākumu nepieļaut rakstnieka vārda izbalēšanu. Viņš Nigrandei nozīmē tikpat, cik gleznotājs Janis Rozentāls Saldus pagastam, komandieris Jukums Vācietis Saldus novada Jaunlutriņu pagastam un tēlniece Lea Davidova-Medene Saldus novada Novadnieku pagastam. ■

INTERESANTI

Dialogs "Dzimtenes" garā

Nigrandnieces Anitas Kļavas sacerēta pusaudžu saruna ar pagastā fiksētiem apvidvārdiem un vecvārdiem

- Didzis: "Simona! Vai tu zini, kas ir krausis?"
- Simona: "Tā ir bumbiere."
- Didzis: "Bet ķezbere?"
- Simona: "Tas ir ķiršu koks."
- Didzis: "Glome?"
- Simona: "Tā ir plūme!"
- Didzis: "Nu, bet šos gan tu nezināsi – dilba!"
- Simona: "Apakšdelms."
- Didzis: "Bēģele?"
- Simona: "Palodze."
- Didzis: "Ķizināt?"
- Simona: "Kaitināt."
- Didzis: "Dabūsi pa kramu."
- Simona: "Dabūsi pa galvu."
- Didzis: "Tauņa tāda."
- Simona: "Plāpa tāda."
- Didzis: "Tev ir rusas acis, bet man brīnum ķeraini mati."
- Simona: "Tu teici, ka man esot brūnas acis, bet tev brīnum kupli, lokaini mati."
- Didzis: "Klausies, Simon, kā tu to visu zini?"
- Simona: "Kā nezināšu! Es taču palasīju to pašu grāmatu, ko tu, Jēkaba Janševska "Dzimteni"! Un man jāsap, ka tu esi diezgan sprauns un denkts puišķāns, bet, kas to lai zina, ka tik vēlāk nekļūsti par mantgūbi vai vēl trakāk – par ģiruli!"
- Didzis: "Ar tu, pārtikēna mēģele! Šitādas tārmāšas par mani laist! Vai zini, es jau sāku sirsties!"
- Simona: "Es esot pārdroša meitene, šo par mantrausi un vai dzērāju nākotnē dēvēdama. Šis jau paliekot dusmīgs. Lai Dievs nedod!"

Mūzika

◊ 1. martā **Liepājas Svētās Trīsvienības katedrālē**, atklājot Liepājas 400 gadu jubilejas mēnesi, notiks garīgās mūzikas koncerts “Caur gaismu nāk un sudrabs top”, kas vienotā svētku programmā klausītājus priecēs ar Liepājas skarto komponistu – Ērika Ešenvalda, Jāņa Lūsēna un Andra Kontauta jaun-
darbiem – kā arī mūzikas paraugiem no katedrāles vēsturiskā nošu krājuma.

◊ 1. martā **Talsu kultūras centrā** notiks Talsu vokālās studijas “Tonis” 25 gadu jubilejas koncerts.

◊ 1. martā Saldus novada **Blīdenes kultūras namā** Ineses Ērmanes, Havjēra Fernandes un Aleksandra Kuzmina koncerts “Vīns. Vārdi. Mīlestība”.

◊ No 2. līdz 27. martam dažādās vietās **Liepājā** izskanēs dziesminieku festivāla “Austrasdienas” koncerti. Austrasbērni tiksies Liepājas Sv. Dominika Romas Katoļu baznīcā, mākslas galerijas “Romas dārzs” Berči zālē, būs ierastā sadziedāšanās folkloras centrā “Namīns”, Imanta Kalniņa dziesmu koncerts un citi dziesminieku priekšnesumi restorānos, bibliotēkās un kultūras centros.

◊ 8. martā **Saldus Mūzikas skolā** devītie sadziedāšanās svētki par godu saldenieka Ojāra Ulmaņa piemiņai.

◊ 8. martā **Sabiles mākslas, kultūras un tūrisma centrā** pasākums “Mūzika un sarunas” ar mūziķi un dziesmu autoru Kārli Kazāku.

◊ No 8. līdz 22. martam **koncertzālē “Lielais dzintars”** jau 33. reizi notiks Liepājas Starptautiskais zvaigžņu festivāls, kurā, godinot festivāla pirmsākumus, īpaša loma būs atvēlēta tieši klaviermūzikai. Festivālu atklās Valda Vikmaņa Latvijas Jauno atskaņotājmākslinieku konkursa laureāti. Dzirdēsim trīs spožu pianistu duetus – Agnese Egliņa un Elīna Bērtiņa, franču mākslinieku Davida Salmona un Manuela Vijāra

apvienība “Geister Duo” un Andrejs Osokins kopā ar Sergeju Osokinu. Noslēgumā – opermūzikas galā koncerts.

◊ 9. martā **Pastendes kultūras namā** vokālo ansambļu “Harmonija” un “Irbenājs” draudzības diena “Mana mīļākā dziesma”.

◊ 15. martā **Rojas kultūras centrā** izskanēs Ainara Bumbiera koncerts “Tavs skaistums”.

◊ 16. martā **Dundagas pilī** norisināsies mazo vokālistu konkurss “Dungo Dundziņš Dundagā”.

◊ 18. martā **laukumā pie koncertzāles “Lielais dzintars”** Liepājas 400. jubilejas koncertuzvedums “Personas kods: Liepāja”. Multimedialajā un krāšņajā uzvedumā piedalīsies rokmūzikas zvaigznes Ivo Fomins un Aija Andrejeva, solisti Laura Bulava un Andris Ērglis, grupa “Carnival Youth”, kā arī topošās zvaigznes – jaunākās paaudzes talanti.

◊ 29. martā **Talsu kultūras centrā** ar koncertprogrammu “Smaidot” viesosies Jānis Stībelis ar grupu.

Izstādes

◊ **Rojas kultūras centrā** skatāma gruzīnu mākslinieka Nugzara Paksadzes gleznu izstāde “Elpa”.

◊ Līdz 26. martam **Saldū, Kapelleru namā**, aucenieces Vijas Kurpnieces izstāde “Mans ceļš”. Autore par to saka: “Tā ir privilēģija fiksēt savu ceļu krāsās, tušā, ar grafiņu vai ogli mākslas darbos, kas ar laiku iegūst arvien jaunu vērtību.”

◊ **Talsu novada muzejā** apskatāma Latvijas Mākslas akadēmijas asociētā profesora Ervina Pastora “Izstāde Nr. 1 – Zīmējumi un dizains”, veltīta mākslas radošajam procesam – zīmēšanai kā ideju iedvesmotājam un valodai, kas savieno mūs visus.

◊ **Kolkas lībiešu saietā namā** martā skatāmi biedrības “Randalist” plenēra “Līvzeme” portretu kolekcijas darbi. Kuplinot lībiešu mantojuma gada pasākumus, tapusi izstāde “Lībiešu skartie”.

Teātris

◊ 1. martā **Virbu kultūras namā** Vārmes amatierteātra “Es un Tu” izrāde “Igauņu bēres”.

◊ 2. martā **Liepājas Leļļu teātrī** pirmizrāde “Ansītis un Grietiņa”. Režisores Antas Priedītes iestudējumu iedvesmojusi Brāļu Grimmu pasaka, kā arī bērniem un jauniešiem aktuālais “dark” filmu un multiplikācijas stils. Izrāde ir emocionāls un aktuāls stāsts par bērnu un vecāku attiecībām uz tādu sociālu izaicinājumu kā nabadzības, populārās kultūras un komercijas radītā spiediena fona.

◊ 7. martā **Stendes tautas namā** Spāres amatierteātra izrāde “Ar spaini pa galvu”.

◊ 7. martā Saldus novada **Jaunlutrīņu tautas namā** komiķa Riharda Čerkovska izrāde “Patiesība par vīriešiem un sievietēm”.

◊ 8. martā **Rojas kultūras centrā** Rojas amatierteātra pirmizrāde “Skursteņskrāpis”.

◊ 12. martā **Saldū, Avotu ielas 12 zālē**, piedzīvojumu izrāde bērniem “Noslēpumu sala”.

◊ 13. martā **Talsu kultūras centrā** Riharda Čerkovska stāvkomēdija “Patiesība par bērnu audzināšanu 2”.

◊ 15. martā **Pastendes kultūras namā** amatierteātra “TeRada” pirmizrāde M. Ziverta lugai “Sievasmāte”.

◊ 15. martā **Brocēnu kultūras centrā** dramaturģes Rasas Bugavičutes-Pēces komēdija “Lielguļamā gulta”. Lomās: Madara Botmane, Lauris Dzelzītis, Inga Misāne-Grasberga, Edgars Pujāts un Ģirts Luizinskis.

◊ 20. martā **Talsu kultūras centrā** Latvijas Jaunatnes teātra izrāde “Emīla nedarbi”.

◊ 27., 28. un 29. martā **Liepājas teātris** piedāvās kvēlāko skatītāju apbalvošanas ceremoniju – Teātra dienas koncertu “Dzīres visiem viesiem.” Piedalās: Rolands Beķeris, Madara Kalna, Anda Albuže, Anete Rimkus, Agnija Dreimane, Karīna Tatarinova, Signe Dancīte, Kārlis Artejevs, Valts Skuja, Edgars Pujāts un mūziķi Normunda Kalniņa vadībā.

◊ 27. martā **Brocēnu kultūras centrā** Zanes Daudziņas izrāde “Sieviete kā konfekte”.

◊ 28. martā **Brocēnu kultūras centrā** bērnu izrāde ar cirka elementiem “Ceļojums brīnumos”.

◊ 29. martā Talsu novada **Upesgrīvā, “Rūķos”**, Mārtiņa Vilsona dzejas izrāde “Čaks lauku mierā Vilsona verandā”.

Citas lietas

◊ 1. martā **Rojas kultūras centrā** būs smaržu meistarklase.

◊ 6. martā **Brocēnu kultūras centrā** Saldus novada bērnu tautas deju kolektīvu koncerts “Dejas ceļš uz svētkiem”.

◊ 8. martā **Rojas muzeja izstāžu vietā** “Vai tu mīli jūru?” ciklā “Personība pārmaiņu laikos” saruna ar Āriju Veidi, ilggadēju kultūras dzīves organizatori Rojā.

◊ 8. martā **Kolkas tautas namā** saviesīgi muzikāls, lustīgs un kustīgs vakars pie galdiņiem “Kolcinieki var un dar”.

◊ 8. martā **Virbu kultūras namā** notiks mūsdienu deju lielkoncerts “Dance Day”, kurā piedalīsies dažādu deju un stilu grupas no Talsiem, Kandavas, Jūrmalas, Rīgas u.c.

◊ 10. martā Saldus novada **Kursīšu bibliotēkā-informācijas centrā** Istabas teātra komisku lasījums ar publikas iesaisti “Anna un Froga”.

◊ 18. martā **Saldus muzejā** gleznotāja Jaņa Rozentāla dzimšanas dienas svētki.

◊ No 18. līdz 22. martam **Liepājas centrā** notiks pastaiga “Izgaismotā Liepāja”, kas piedāvās aplūkot vairāk nekā 20 izgaismotus mākslinieku radītus objektus un instalācijas.

◊ 21. martā Saldus novada **Kursīšu kultūras namā** tikšanās ar aktrisi un rakstnieci Zani Daudziņu.

◊ 28. martā **Talsu kultūras centrā** Latvijas labākie komiķi satiksies pasākumā “Latvijas grābeklis” – Latvijas komēdijas balva.